

Vplyv predzásobenia cigaretami na HDP a produkčnú medzeru

(podkladová informácia IFP pre zasadnutie Výboru pre makroekonomické prognózovanie dňa 12.9.2008)

V súlade s požiadavkami na harmonizáciu spotrebnej dane z tabakových výrobkov EÚ na Slovensku došlo k niekoľkým zvýšeniam jej sadzieb, pričom ďalšie sa očakáva v roku 2009. Tieto zvýšenia boli doteraz vždy sprevádzané predzásobením predovšetkým cigariet – do obehu sa uvoľnili cigarety zdanené pôvodnou nižšou sadzbou, pričom sa predávali aj po tom, ako začala platiť nová sadzba dane. Toto predzásobenie má dopad ako na rozpočet, tak aj na HDP.

Cena cigarety sa skladá z troch zložiek:

- spotrebná daň,
- DPH,
- vlastná cena cigarety.

Samotná cena cigarety má neutrálny vplyv na HDP, keďže ich zvýšený dovoz je kompenzovaný vyššou tvorbou zásob v danom roku. Ovplyvnená je len štruktúra HDP. V nasledujúcom roku sú vyššie zásoby rozpustené do spotreby. Pokiaľ ide o dane, DPH má takisto neutrálny vplyv, a to na HDP ako aj na rozpočet, keďže sa platí až pri predaji cigariet, ktorý predzásobením nie je ovplyvnený. Dopad na výšku HDP, ako aj na rozpočet, má len spotrebná daň. Odhadu veľkosti predzásobenia v minulosti sa venoval komentár IFP z februára 2008.

K prvému výraznému predzásobeniu na Slovensku došlo pri zvýšení priemernej sadzby spotrebnej dane k 1.1.2006 o 25%. Veľkosť tohto efektu bola odhadnutá na približne 4,2 mld. Sk. Predzásobenie ovplyvnilo rast HDP v troch rokoch. V roku 2005 došlo v dôsledku zvýšeného výberu spotrebnej dane k zvýšeniu nominálneho rastu HDP o 0,3%, chýbajúca daň spolu s bázickým efektom zase znížila rast HDP v roku 2006 o -0,6%. Nižší HDP v roku 2006 viedol k zvýšeniu HDP v roku 2007 o 0,3% (bázický efekt).

Vplyv predzásobenia k 1.1.2006 na rast HDP			
	2005	2006	2007
Rast HDP (b.c.) v %	9,1	11,7	11,6
Veľkosť predzásobenia v mld. Sk	4,2	-4,2	
Rast HDP bez predzásobenia	8,8	12,3	11,3
Vplyv predzásobenia na rast	0,3	-0,6	0,3

Zdroj: IFP

K 1.1.2008 došlo k novému zvýšeniu priemernej sadzby spotrebnej dane z cigariet o 26%, čím znovu došlo k presunu časti spotrebnej dane z roku 2008 do roku 2007. Tak ako v predchádzajúcom prípade, aj tu je ovplyvnený rast HDP na tri roky. Veľkosť predzásobenia však bola viac ako dvojnásobná, preto aj vplyv na HDP je zodpovedajúco vyšší.

Vplyv predzásobenia k 1.1.2008 na rast HDP			
	2007	2008f	2009
Rast HDP (b.c.) v %	11,6	11,0	9,1
Veľkosť predzásobenia v mld. Sk	9,8	-9,8	
Rast HDP bez predzásobenia	11,0	12,1	8,6
Vplyv predzásobenia na rast	0,6	-1,1	0,5

Zdroj: IFP

V prognóze je zohľadnené aj plánované zvyšovanie sadzieb dane na cigarety od 1.2.2009. So zvyšovaním sadzieb spotrebnej dane z tabakových výrobkov sa počítalo už v Rozpočte verejnej správy na roky 2008 až 2010, avšak ich presná výška bola predmetom rokovani až v tomto roku. Navrhované sadzby daní sú mierne vyššie, najmä z dôvodu vyššej minimálnej sadzby dane, čo má pozitívny dopad na výnos spotrebnej dane. Zároveň došlo k posunutiu účinnosti nových sadzieb z 1. januára 2009 na 1. február 2009. Dôsledkom tejto úpravy bude rozloženie pôvodne predpokladaného efektu predzásobenia v celkovej sume 9,5 mld. Sk do roku 2008 a 2009. Očakáva sa, že do roku 2009 sa presunie 5,0 mld. Sk, čo bude mať negatívny dopad na rok 2008 ale pozitívny na rok 2009. Zároveň sa pre zvýšenie kontroly predzásobenia zaviedlo obmedzenie, podľa ktorého sa cigarety zdanené ešte pôvodnými sadzbami budú môcť predávať len do konca septembra 2009.

Vplyv predzásobenia k 1.2.2009 na rast HDP			
	2008f	2009f	2010f
Rast HDP (b.c.) v %	11,0	9,1	9,2
Veľkosť predzásobenia v mld. Sk	5,0	-5,0	
Rast HDP bez predzásobenia	10,7	9,6	8,9
Vplyv predzásobenia na rast	0,3	-0,5	0,2

Zdroj: IFP

Súhrnný vplyv na rast HDP v období od roku 2005 do 2010 je zhrnutý v nasledujúcej tabuľke:

Celkový vplyv predzásobenia na nominálny rast HDP						
	2005	2006	2007	2008f	2009f	2010f
Rast HDP (b.c.) v %	9,1	11,7	11,6	11,0	9,1	9,2
Čistý efekt z predzásobenia v mld. Sk	4,2	-4,2	9,8	-4,8	-5,0	
Rast HDP bez predzásobenia	8,8	12,3	10,7	11,8	9,1	8,9
Vplyv predzásobenia na rast	0,3	-0,6	0,9	-0,9	0,0	0,2

Zdroj: IFP

Pre vyčíslenie vplyvu na reálny rast bol na spotrebnú daň použitý deflátor čistých daní z produktov. Vplyv deflátor na reálny rast HDP je takmer totožný s vplyvom na nominálny rast, rozdiely vznikajú predovšetkým pri zaokrúhľovaní.

Celkový vplyv predzásobenia na reálny rast HDP						
	2005	2006	2007	2008f	2009f	2010f
Reálny rast HDP v %	6,6	8,5	10,4	7,3	6,2	6,1
Čistý efekt z predzásobenia v mld. Sk	3,7	-3,6	8,1	-3,8	-3,9	
Rast HDP bez predzásobenia	6,2	9,1	9,4	8,2	6,2	5,9
Vplyv predzásobenia na rast	0,3	-0,6	0,9	-0,9	0,0	0,3

Zdroj: IFP

Používanie oficiálneho HDP (s vplyvom predzásobenia) skresľuje výsledky v prípade výpočtu produkčnej medzery, keďže ide iba o posunutie vybratej spotrebnej dane. Po očistení o vplyv predzásobenia vyzerá priebeh produkčnej medzery za sledované obdobie nasledovne:

Produkčná medzera po očistení od predzásobenia						
všetky údaje sú v %	2005	2006	2007	2008f	2009f	2010f
Potenciálny rast HDP	6,7	7,7	8,6	8,6	6,6	5,9
Reálny rast HDP(s predzásobením)	6,6	8,6	10,4	7,3	6,2	6,1
Produkčná medzera (ako % z HDP)	-1,0	-0,3	1,3	0,1	-0,3	-0,1
Reálny rast HDP (bez predzásobenia)	6,2	9,1	9,4	8,2	6,2	5,9
Produkčná medzera (ako % z HDP)	-1,3	0,0	0,7	0,3	0,0	-0,1
Rozdiel	-0,3	0,3	-0,6	0,2	0,3	0,0

Zdroj: IFP